

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
31 maart 2006

Ons kenmerk
PO/ZO/2005/53160

Uw kenmerk
05-OCW-B-085

Onderwerp
Toekomst voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Met deze brief breng ik u op de hoogte van de stand van zaken en de voornemens ten aanzien van het beleid op het terrein van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE). De aanleiding hiervoor is o.a. uw verzoek te reageren op de motie Hamer (Kamerstukken, 2004/05, 29 800 VII nr. 38). Allereerst ga ik met deze brief in op de achtergronden van VVE en de motie Hamer. Daarna komt de inhoud van de uitgevoerde verkenning VVE aan de orde. Tenslotte geef ik mijn voornemens weer die gericht zijn op de korte termijn en geef ik aan hoe nagedacht kan worden over een langere termijn perspectief voor VVE.

1. Achtergrond.

Sinds het jaar 2000 stelt het kabinet substantiële budgetten ter beschikking voor voor- en vroegschoolse educatie. Het doel is hiermee onderwijsachterstanden vroegtijdig op te sporen en te bestrijden om jonge kinderen in een achterstandssituatie optimale ontwikkelingskansen te bieden. Sindsdien is het VVE-beleid voortvarend ter hand genomen en is er flinke winst geboekt, o.a. op het terrein van het bereik van het aantal doelgroepkinderen.

Op 1 augustus 2002 zijn de middelen voor VVE opgenomen in het gemeentelijke budget voor de bestrijding van onderwijsachterstanden. De ambitie is om 50% deelname van doelgroepkinderen aan een VVE-programma te realiseren op 1 augustus 2006. Onlangs heeft het kabinet het VVE-beleid verder geïntensiveerd. Als gevolg van de motie Verhagen (Kamerstukken II 2004/05, 29800, nr.4) hebben basisscholen extra middelen ontvangen voor VVE.

2. Motie Hamer

Met het oog op een verdergaande verbetering van VVE en een verbreding van het bereik van jonge kinderen, wordt in Nederland discussie gevoerd over de gewenste voorzieningen op de langere termijn. Zo is tijdens de behandeling van de begroting 2005 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de motie Hamer aangenomen. Met deze motie verzoekt de Kamer de regering te onderzoeken of en hoe uitwerking kan worden gegeven aan de voorstellen van de Onderwijsraad om te komen tot kindercentra, waarbij de kinderdagopvang en peuterspeelzalen worden omgevormd tot één kindercentrum en waar bovendien voor kinderen die het nodig hebben VVE wordt aangeboden. Tevens verzoekt de motie daarbij de mogelijkheden van het zogenaamde 'Schotse model' te betrekken, waarin kinderen van 3 en 4 jaar recht hebben op voorschoolse educatie.

Mede naar aanleiding van de motie Hamer is, in opdracht van OCW, door Sardes een verkenning uitgevoerd naar de toekomst van VVE ('Voor- en vroegschoolse zorg en educatie, de toekomst verkend'). Dit rapport is als bijlage bij de brief gevoegd. De verkenning biedt o.a. een vergelijkend overzicht van de voorzieningen voor de opvang, zorg en educatie van jonge kinderen in drie Europese landen, waaronder Engeland. Hierin komt ook het Schotse model aan de orde.

In Schotland zijn alle lokale besturen (municipalities) verplicht voorschoolse voorzieningen te garanderen voor de kinderen in hun gebied. Alle kinderen van 3 en 4 jaar hebben recht op gratis voorschoolse educatie met een omvang van 12,5 uur per week. Volgens de laatste gegevens volgt 96% van de 4 jarigen en 85% van de driejarigen voorschoolse educatie. De lokale besturen regelen de voorzieningen waartoe ze ook private of vrijwilligers organisaties kunnen contracteren. Deze organisaties dragen bij aan het realiseren van gratis voorzieningen voor 3 en 4-jarigen en voorzien daarnaast in aanvullende zorg en educatie.

Het Schotse model biedt interessante mogelijkheden. Het is evenwel lastig realiseerbaar binnen het huidige Nederlandse systeem, waarbij gescheiden stelsels bestaan voor opvang en educatie. Het is daarbij echter de vraag of dit ook zal gelden op langere termijn in verband met de signalen die zijn afgegeven bij de voorbereidingen op het uit te brengen sturingsadvies van de operatie Jong, die uitgaat van een samenhang tussen voor- en vroegschoolse educatie, onderwijs, kinderopvang/buitenschoolse opvang, tussenschoolse opvang en overblijffaciliteiten. De voorstellen uit de motie Hamer zullen daarom meegenomen worden in de uitwerking van het lange termijn perspectief van VVE.

3. Verkenning VVE

Naast een beschrijving van het Schotse model biedt de verkenning VVE van Sardes inzicht in de kenmerken van het huidige Nederlandse systeem op het terrein van VVE. Tevens blijkt uit de verkenning dat in de meeste Nederlandse gemeenten het VVE beleid duidelijk op de politieke agenda staat. Sardes komt tot de conclusie dat wat betreft de inhoudelijke invulling van voor- en vroegschoolse voorzieningen in Nederland een goede basis met voldoende deskundigheid voorhanden is. De nadruk ligt in de verkenning op de voorschoolse sector (0-4 jaar). Vanuit dit oogpunt worden twee toekomstscenario's voor de voorschoolse sector gepresenteerd. Het eerste scenario gaat uit van het instandhouden van de huidige basisstructuur met beperkte aanpassingen. Het tweede scenario gaat uit van het realiseren van een integrale structuur voor zorg en educatie voor alle kinderen.

De uitkomsten van het rapport van Sardes zullen, net als de voorstellen van de motie Hamer, meegenomen worden in het lange termijn perspectief van VVE. Hierbij zullen ook andere evaluaties van het huidige VVE-beleid worden betrokken, zoals het rapport van Deloitte Consultancy 'VVE in de kinderopvang' (maart 2005), van Research voor beleid 'Nulmeting gemeentelijk VVE-beleid' (jan. 2005) en het advies van de Onderwijsraad 'Spelenderwijs. Kindercentrum en basisschool hand in hand' (juni 2002) en het haalbaarheidsonderzoek naar het Kenniscentrum Educatie en Zorg voor het jonge kind dat wordt uitgevoerd door Sardes (voorjaar 2006). Tevens zal er in 2007 in het kader van het BOPO (Beleidsonderzoek Primair Onderwijs) een effectonderzoek naar VVE uitgevoerd worden. Ook zullen in de periode 2006-2010 systematisch gegevens verzameld worden over VVE om meer zicht te krijgen op de kerngegevens van het VVE-beleid. De eerste resultaten zijn in het najaar 2006

beschikbaar. De uitkomsten hiervan, en de ervaringen die in het veld worden opgedaan met de recente intensivering van het VVE-beleid, worden eveneens meegenomen.

4. VVE op de kortere termijn (2006-2010)

Het breder kader waarin de ontwikkelingen voor de lange termijn VVE moeten worden gezien, betekent dat op de korte termijn een versterking van de huidige VVE-structuur via verbetering van de professionaliteit van leidsters en leerkrachten, ondersteuning van gemeenten en tegelijk het organiseren van toezicht de beste strategie is. Dit versterkt het stelsel op cruciale punten zonder opties voor de langere termijn te blokkeren. Daarom zijn of worden de volgende acties op korte termijn in gang gezet:

Verhoging van de ambities.

Met ingang van 1 augustus 2006 wordt van gemeenten verwacht dat zij de nadruk leggen op de voorschoolse educatie en de financiering ervan. Scholen krijgen de verantwoordelijkheid voor de financiering en de uitvoering van de vroegschoolse educatie (brief aan TK d.d. 27 mei 2005). In de periode van 2006 tot 2010 zal worden toegewerkt naar het realiseren van 70% doelgroepbereik in de voorschool en 70% doelgroepbereik in de vroegschool. Met een gedifferentieerde aanpak kan zelf het tempo worden bepaald waarin toegewerkt wordt naar het realiseren van de ambitie van 70% doelgroepbereik. Om de doorlopende leerlijn te garanderen zal aan de hand van een educatieve agenda overleg gevoerd worden tussen gemeenten en scholen over het lokale VVE-beleid (Kamerstukken 2005/06, 30313, nr.1).

Professionalisering personeel

Daarnaast wordt ingezet op het geven van een kwaliteitsimpuls aan VVE door middel van het professionaliseren van leidsters en leerkrachten, zoals ook wordt geadviseerd in het rapport van Sardes. Hiertoe zullen trainingen aangeboden worden aan het huidig VVE-personeel en zal een VVE-module ontwikkeld worden voor SPWIII-opleidingen en Pabo's. Deze VVE-module is programma-onafhankelijke module die algemene kennis van VVE bij toekomstig VVE-personeel moet garanderen en de uitwisselbaarheid van VVE-personeel moet stimuleren. Ten behoeve van het professionaliseren van VVE-personeel is in 2006 en 2007 in totaal 18 miljoen beschikbaar uit de FES-middelen. Met deze middelen is het mogelijk om 5000 personeelsleden te trainen.

Ondersteuning gemeenten

Met de VNG worden afspraken gemaakt om gemeenten vanaf 2006 te ondersteunen op het terrein van het lokale VVE-beleid in de vorm van ondermeer het inrichten van een expertgroep VVE, het uitbrengen van een handreiking over VVE in de nieuwe bestuurlijke verhoudingen, het ontwikkelen van een model aan de hand waarvan gemeenten de doelgroep VVE beter kunnen bereiken en het verspreiden van relevante informatie via een website, nieuwsbrieven en het regelmatig organiseren van conferenties.

Toezicht

In overleg met de inspectie wordt gezien hoe het toezicht in de voor- en voerschoolse periode kan worden versterkt. In 2006 voert de Onderwijsinspectie een aspectgericht onderzoek uit naar lees- en taalonderwijs in groep 1 tot en met 4. In dit verband zal tevens aandacht besteed aan een aantal belangrijke aspecten van VVE, zoals de kwaliteit van het aanbod van de VVE-programma's. Gebleken is namelijk dat de effecten van VVE het grootst zijn als er gewerkt wordt met kwalitatief goede VVE-programma's. Instellingen die zullen gaan werken met programma's waarvan niet (empirisch) is aangetoond dat het een kwalitatief goed programma is zullen aan moeten kunnen tonen waarom nu juist voor dat specifieke programma gekozen is (comply or explain). Daarnaast wordt met de inspectie nagegaan hoe het toezicht in de voerschoolse sector georganiseerd kan worden.

5. VVE op de langere termijn (Vanaf 2010)

Het uitwerken van het lange termijn perspectief VVE moet worden gezien in de brede context van de motie Van Aartsen/Bos en de motie Hamer. Dit sluit aan bij het perspectief voor de toekomst dat het kabinet bij de start van Operatie Jong heeft gepresenteerd van goed op elkaar aansluitende voorzieningen op het terrein van onderwijs, opvang, sport en cultuur voor ieder kind. Naar verwachting zal hieraan in het binnenkort te verwachten sturingsadvies Jong en de kabinetsreactie daarop, nadere uitwerking worden gegeven. Daarbij is ook de vraag aan de orde of de doelstellingen van goed op elkaar aansluitende voorzieningen wel te realiseren is binnen de huidige stelsels of dat daarvoor een verdergaande integratie van stelsels noodzakelijk is. Vooruitlopend hierop zal de aandacht voorlopig gericht worden op VVE als doelgroepenbeleid met als doel te komen tot betere leerprestaties van leerlingen in het vervolgonderwijs, tot minder schooluitval en uiteindelijk tot het vergroten van de kans van slagen op de arbeidsmarkt. Hierbij moet uiteindelijk gestreefd worden naar een sluitende doelgroepvoorziening in zowel de voerschool als de voerschool. Van belang is dat met deze ambitie ook de moeilijk bereikbare (allochtone) achterstandskinderen worden bereikt. Tevens moet worden gezien op welke wijze ouders betrokken kunnen worden bij de VVE-programma's die hun kinderen volgen. Daarnaast zullen ook een aantal knelpunten in de aansturing van VVE moeten worden opgelost.

Voor het bestuderen van hoe VVE in de toekomst gestalte kan krijgen stel ik voor een adviescommissie in het leven te roepen met een gezaghebbende samenstelling en een onafhankelijke voorzitter. Een werkgroep, bestaande uit de departementen VWS, SZW, VenI, Financiën, BZK en OCW en andere betrokkenen uit het veld, zal worden betrokken bij het formuleren van de opdracht voor en de begeleiding van deze adviescommissie. In de opdrachtformulering zal in ieder geval meegenomen worden de vraag om het kabinet te adviseren over VVE als sluitende doelgroepvoorziening voor het bestrijden van onderwijsachterstanden. Aangeven moet worden welke groepen thans nog niet bereikt worden en welke strategieën te bedenken zijn om het beoogde bereik van VVE te vergroten en de

kosten en baten daarvoor. In het voorjaar 2007 zal ik over de resultaten van de bevindingen van de adviescommissie rapporteren aan de Tweede Kamer. Een volgend kabinet kan de bevindingen meewegen bij de besluitvorming in het kader van VVE.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven